

Skagerrak Sparebank  
3995 STATHELLE

VÅR REFERANSE  
20/1099

DERES REFERANSE

DATO  
01.04.2020

## Kontroll av finansiell rapportering

### 1. Innledning

Finanstilsynet har gjennomgått enkelte regnskapsmessige forhold ved den finansielle rapporteringen til Skagerrak Sparebank, jf. finanstilsynsloven § 3 annet ledd. Det vises til tidligere korrespondanse, senest Finanstilsynets varsel om vedtak og foretakets svarbrev av 20. mars 2020.

Skagerrak Sparebank ("Sparebanken") er en lokal sparebank som ikke har utstedt finansielle instrumenter som er notert på børs eller autorisert markedsplass. Sparebanken utarbeider årsregnskap som skal være i samsvar med regnskapsloven av 1998 og norsk god regnskapsskikk. Kontrollen har i all hovedsak knyttet seg til konsernregnskaps- og konsolideringsplikten. En beskrivelse av faktum, relevant regelverk og sparebankens vurderinger gjengis i av punkt 2.1 og 2.2, mens Finanstilsynets vurderinger fremkommer i punkt 2.3. Finanstilsynets vurderinger har ikke omfattet hvorvidt eierinteresser i datterselskap, eller utlån til datterselskap, er regnskapsført i selskapsregnskapet i overensstemmelse med bestemmelser i regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for banker.

Sparebanken sitt årsregnskap for 2018 inneholdt ikke et konsernregnskap hvor sparebankens 11 datter- og datterdatterselskapene var konsolidert. Finanstilsynets vurdering er at sparebankens årsregnskap for 2018 ikke er avlagt i samsvar med regnskapsloven § 3-2 tredje ledd, § 3-2 femte ledd, § 3-8 første og annet ledd og § 4-6 (god regnskapsskikk). Finanstilsynet kom til at Skagerrak Sparebank skulle innrette sitt årsregnskap for 2019 slik at det inneholdt et konsern-regnskap, og at dette som minimum omfattet sparebankens eiendomsめglingsvirksomhet og det største overtatte engasjementet. Videre, at konsernregnskapet skulle inneholde oppstillinger og noter med omarbeidede sammenlikningstall og inngående balanse for 2018.

Sparebanken har meddelt at man vil innrette seg etter dette.

### 2. Konsernregnskapsplikten og konsolidering av selskap som inngår i konsernet

For morselskap består årsregnskapet av selskapsregnskap og konsernregnskap. Plikten til å utarbeide konsernregnskap bortfaller bare hvis samtlige av selskapene som inngår i konsernet, både hver for seg og samlet ikke har betydning for bedømming av konsernets stilling og resultat. Konsernregnskapet skal omfatte alle selskapene som inngår i konsernet, med mindre enkelte kan

utelates enten fordi dette ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat eller fordi de er anskaffet med sikte på midlertidig eie og holdes i påvente av salg.

## 2.1 Konsernets sammensetning og selskapets regnskapspraksis

I årsregnskapet for 2018 var alle selskapets datterselskaper klassifisert som anleggsmidler. Begrunnelsen gitt i noteopplysningene for konsolideringsutelatelse og at det ikke var utarbeidet konsernregnskap, var at datterselskapene ikke hadde betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat. Sparebanken opplyser i sitt svarbrev at 6 av datterselskapene skulle ha vært presentert og målt som omløpsmidler, da intensjonen med overtakelsen var midlertidig eie. Dette var også den primære årsaken til at akkurat disse selskapene ikke var konsolidert inn. De øvrige 5 selskapene er selskaper hvor sparebanken har eller har hatt en strategi om langsiktig eierskap, og er med ett unntak selskaper som befatter seg med eiendomsmegling i ulike byer i Telemark og Agderfylkene. Sparebankens vurdering er og var at alle 11 selskapene, både hver for seg og samlet, var uvesentlige for å vurdere konsernets stilling og resultat i 2018.

Morselskapet hadde i 2018 brutto rente- og provisjonsinntekter på MNOK 305, netto rente- og provisjonsinntekter på MNOK 180 og et overskudd på MNOK 59. I balansen var sum eiendeler MNOK 9.714 og egenkapitalen MNOK 979. Angitt i prosent av morselskapets regnskapstall hadde de 11 øvrige selskapene som inngikk i konsernet, totale inntekter som utgjorde ca. 18% av sparebankens brutto og ca. 31% av netto inntekter, samt et underskudd i størrelsesorden ca. 10% av morselskapets overskudd. I forhold til balansetallene, var deres samlede totalkapital i overkant av 1% og egenkapital i underkant av 4% av morselskapets regnskapstall.

For det enkeltstående største selskapet hvor sparebanken hadde en strategi om langsiktig eierskap var tilsvarende forholdstall ca. 5% av brutto og 9% av netto inntekter og i intervallet 0-2 promille av resultat, totalkapital og egenkapital. For det enkeltstående største selskapet hvor sparebanken hadde en intensjon om midlertidig eie var forholdstallene ca. 10% av brutto og 16% av netto inntekter, et underskudd i størrelsesorden 9% av morselskapets årsresultat, samt en totalkapital og egenkapital i intervallet 0,6-1,2 % av sparebankens.

Det sistnevnte selskapet i midlertidig eie, var et selskap som kom inn i konsernets eie i 2015, forut for fusjonen mellom Kragerø- og Bamble Sparebank. Førstnevnte sparebank hadde hatt et stort utlånsengasjement til flere selskaper i et konsern som primært drev med bygging av konstruksjoner til subsea oljeinstallasjoner. Som følge av at disse selskapene stod i fare for å gå konkurs valgte sparebanken å stifte et nytt heleid selskap i oktober 2015, hvor virksomheten fra tre av disse selskapene ble lagt inn. Bakgrunnen for dette valget var at bankens sikkerheter i stor grad var eiendeler knyttet til anlegg under utførelse, og vurderingen var at en videreføring og restrukturering av virksomheten på egen hånd var det som minimerte sparebankens tap på utlån. Det fremkommer av referater at styret var klar på at sparebanken ikke skulle ha noe langsiktig eierskap i denne virksomheten. Som sparebanken også gir uttrykk for i sitt brev av 17.2, vil det ved overtakelse av misligholdte engasjement *"ofte være en tidkrevende prosess å få realisert investeringene til akseptable priser"*. Utover at det tar tid å finne en kjøper, så skyldes dette at det vil ta tid å snu en virksomhet fra nær konkurs til en levedyktig virksomhet, noe underskuddet for den overtatte virksomheten i 2016 på MNOK 27 er en god illustrasjon på. Sparebanken opplyser i sitt svarbrev at selskapet *"ble det jobbet med i ca. 4 år før den var klar for salg"*. Salget skal være avtalt med virkning fra 1. januar 2019.

## 2.2 Gjeldende rett om unntak fra konsernegnskapsplikt og konsolideringsutelatelse

En vurdering av om det kan unnlates å utarbeide konsernregnskap må basere seg på separate, men kumulative, vurderinger av henholdsvis reglene om konsolideringsutelatelse av datterselskaper i regnskapsloven § 3-8 og unntak fra konsernregnskapsplikten i § 3-2.

Regnskapsloven § 3-8 angir to tilfeller hvor et datterselskap kan utelates fra konsolideringen, enten hvis: i) aksjene i datterselskapet er anskaffet med sikte på midlertidig eie eller ii) at utelatelse fra konsolidering ikke har betydning for bedømming av konsernets stilling og resultat. Det foreligger under gjeldende rett, ingen regler om at konsolidering av datterforetak med forskjellig virksomhet<sup>1</sup> kan utelates

I henhold til NRS 17 "*Virksomhetskjøp og konsernregnskap*" foreligger midlertidig eie kun når "*morselskapet allerede på oppkjøpstidspunktet har intensjon om eller er forpliktet til å avhende datterselskapet innen tolv måneder.*" Under forarbeidene med regnskapsloven ga Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 42 uttrykk for synet om at "*det kun er midlertidig eie der det ikke tas sikte på å bruke den innflytelse i selskapet som eierandelen gir, som skal medføre utelatelse fra konsolidering.*", og at en slik forståelse ivaretas ved bestemmelsene inntatt i § 3-8 første ledd.

Foruten midlertidig eie, kan datterselskap alternativt utelates fra konsolidering "*dersom utelatelsen ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat*", jf. regnskapsloven § 3-8 annet ledd. Finanskonsern har som oftest store balanseverdier, men kravet om å vurdere datterselskapenes betydning for forståelsen av resultatet av virksomheten anses også å innebære et krav om en vurdering opp mot brutto- og netto størrelser i resultatregnskapet og tapspotensialet i datterselskapenes virksomhet opp mot morselskapets egenkapital. Dersom det antas at brukerne av årsregnskapet har særskilte behov for å bedømme konsernets stilling og resultat, så skal dette hensyntas i vurderingen. Eksempler på dette vil kunne være dersom selskapets sentrale låneavtaler har covenants som er knyttet opp mot utvalgte regnskapsstørrelser, og for finansforetak spesifikt vil ett slikt forhold kunne være brukernes behov for forståelse av tilsynsenhetens virksomhet opp mot virksomhetsforbudet i finansforetaksloven § 13-1.

Dersom morselskapet på balansedagen har minst ett konsolideringspliktig datterselskap, skal det utarbeides konsernregnskap og dette konsernregnskapet skal da omfatte alle konsolideringspliktige datterselskaper, jf. NRS 17. Det følger også av regnskapsloven § 3-2 femte ledd, at selv om alle datterselskapene hver for seg kan utelates fra konsolidering i henhold til regnskapsloven § 3-8, så kan morselskapet bare unnlate å utarbeide konsernregnskap dersom samtlige av dets datterselskap samlet sett er av uvesentlig betydning for bedømmelse av konsernets stilling og resultat.

## 2.3 Finanstilsynets vurderinger

Etter Finanstilsynets vurdering er sparebankens datterselskaper i 2018 samlet sett av betydning for å kunne bedømme konsernets stilling og resultat, slik at det foreligger plikt til å avlegge konsernregnskap i henhold til regnskapsloven § 3-2. I all hovedsak skyldes dette omfanget av de aktiviteter som drives i sparebankens eiendomsmeglingsvirksomhet samt i det største overtatte engasjementet omtalt foran, og da konkret de relative størrelsene på inntekter og årsresultat i disse virksomhetene. For et morselskap som er bank, bør vurderingen av om de relative størrelsene på datterselskapenes inntekter ikke har betydning for forståelsen av konsernets resultat, basere seg på

<sup>1</sup> Adgangen til slik konsolideringsutelatelse i artikkel 14 av syvende direktiv ble ikke implementert i gjeldende regnskapslov.

en sammenlikning med bankens netto- og ikke brutto rente- og gebyrinntekter. I dette tilfellet anses datterselskapene derimot å ha betydning for å bedømme resultatet, uavhengig om vurderingen skjer på bakgrunn av slike brutto eller nettostørrelser.

Også hver for seg anses de nevnte virksomhetene å ha en slik betydning for konsernets resultat, og at disse således ikke kvalifiserer for å unnlate konsolidering etter regnskapsloven § 3-8 annet ledd. Når det gjelder spørsmålet om enkelte av datterselskapene som har sin bakgrunn i overtatte engasjement alternativt kan utelates fra konsolidering etter regnskapslovens § 3-8 annet ledd, har Finanstilsynet gjort følgende vurderinger.

For den foran omtalte betydelige virksomheten som ble overtatt i 2015, fremstår det for Finanstilsynet klart at sparebanken ikke hadde intensjon om langsiktig og strategisk eierskap, men for at det skal anses som midlertidig eie i regnskapsmessig forstand må det foreligge en klar intensjon om å avhende datterselskapet innen 12 måneder. At det i det aktuelle tilfellet har tatt 3-4 år å avhende virksomheten er etter Finanstilsynets vurdering i seg selv ikke til hinder for å kvalifisere for midlertidig eie, og dermed unnlate konsolidering. For at dette skal være tilfellet må derimot de forhold som tilsier at prosessen har tatt lenger tid, knytte seg til omstendigheter som morselskapet ikke kan påvirke, slik som eksempelvis problemstillinger hos kjøper knyttet til gjennomføring av en eventuell transaksjon. Som sparebanken selv gir uttrykk for vil det være tidkrevende å snu driften i en virksomhet fra kanten av konkurs til en situasjon hvor det er mulig å avhende virksomheten. Etter Finanstilsynets vurdering tilsa ikke den situasjon som forelå, og bankens plan ved overtakelsen, at det forelå en realistisk mulighet for at selskapet ville være klar for salg og en transaksjon gjennomført innen 12 mnd. Etter Finanstilsynets vurdering tilfredsstillende ikke sparebankens eierskap i selskapet kriteriene for å unnlate konsolidering grunnet midlertidig eie i regnskapsloven § 3-8 første ledd og § 4-6, jf. NRS 17.

Når det gjelder de øvrige 5 datterselskapene som har sitt opphav i overtatte engasjementer, så synes dette å være selskaper som primært eier opprinnelige panteretter i form av tomter og bygninger og at det ikke bedrives vesentlig virksomhet knyttet til disse. Finanstilsynet har ikke vurdert om konsolidering av disse datterselskapene kan unnlates som følge av midlertidig eie, men legger til grunn at de hver for seg ikke synes å ha betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat.

### **3. Avslutning**

Saken anses med dette som avsluttet. Finanstilsynet har oversendt en kopi av dette brevet til foretakets valgte revisor.

For Finanstilsynet

Christian Falkenberg Kjøde  
seksjonssjef

Morten Barstad  
senior tilsynsrådgiver

*Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.*